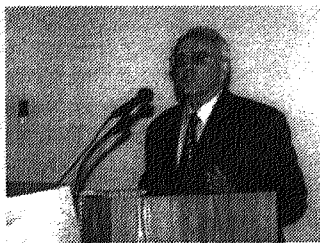

Eugeniusz Janowicz
Akademia Medyczna, Bydgoszcz

Dydaktyka w bibliotekach głównych akademii medycznych

W ramach tematyki XVII Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych, dotyczącej dydaktycznych funkcji biblioteki głównej, celowe jest przedstawienie aktualnego stanu zajęć dydaktycznych prowadzonych przez pracowników bibliotek akademii medycznych. Rozesłana w tej kwestii ankieta zawierała pytania odnośnie nauczania studentów takich przedmiotów, jak: przysposobienie biblioteczne na pierwszym roku studiów i podstawy naukowej informacji medycznej na dalszych latach (liczba godzin wykładów, seminariów, ćwiczeń oraz programy nauczania). Pozostałe pytania dotyczyły podyplomowych szkoleń lekarzy i innych użytkowników systemu biblioteczno-informacyjnego oraz pomocy naukowych wykorzystywanych przy prowadzeniu zajęć dydaktycznych. Ankietę wypełniły wszystkie biblioteki akademii medycznych, z wyjątkiem Biblioteki Głównej Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi.

A oto wyniki ankiety, ich podsumowania i wnioski.

1. Przysposobienie biblioteczne

Odpowiedzi na pytania:

- 1.1. Czy biblioteka główna prowadzi zajęcia z przedmiotu „przysposobienie biblioteczne” na pierwszym roku studiów wszystkich wydziałów?
- 1.2. Czy przedmiot jest formalnie wpisany do programu studiów?
- 1.3. Ile godzin obejmują wykłady (W – wykłady) i ćwiczenia (Ć – ćwiczenia)? zamieszczono w tabeli I.

Tabela I. Realizacja zajęć z przysposobienia bibliotecznego

Nr pytania ankiety	BG AM Białystok	BG AMB Bydgoszcz	BG AMB Gdańsk	BG AMB Katowice	BG Collegium Medicum UJ Kraków	BG AM Lublin	BG AM Łódź	BG AM Poznań	BG AM Szczecin	BG AM Warszawa	BG AM Wrocław
1.1	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
1.2	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Nie
1.3	W - 1	W - 2	-	W - 2	-	W - 1	W - 1	W - 0,5	W - 1	W - 1	tylko na indywidualne zgłoszenie
	Ć - 1	Ć - 2	-	Ć - 2	-	Ć - 1	Ć - 1	Ć - 1	Ć - 1	Ć - 1	

1.4. Jakie najważniejsze tematy obejmują wykłady?

Tematyka wykładów obejmuje na ogół takie zagadnienia, jak: ogólne wiadomości o bibliotekach, ze szczególnym uwzględnieniem sieci bibliotek medycznych, omówienie systemu biblioteczno-informacyjnego akademii medycznej (cele i zadania, historia, zbiory, katalogi, działalność informacyjna, z uwzględnieniem nowoczesnych nośników i technik informacyjnych), zasady korzystania ze zbiorów i usług informacyjnych biblioteki, ze szczególnym uwzględnieniem regulaminów udostępniania zbiorów.

1.5. Tematyka ćwiczeń

- korzystanie z katalogów tradycyjnych i komputerowych,
- wyszukiwanie informacji w komputerowych bazach biomedycznych,
- zwiedzanie biblioteki.

2. Podstawy naukowej informacji medycznej

Nie prowadzą zajęć z tego przedmiotu biblioteki główne akademii medycznych w Białymstoku, Gdańsku, Collegium Medicum UJ w Krakowie, w Łodzi, w Szczecinie i we Wrocławiu. Sytuację w pozostałych bibliotekach głównych przedstawia tabela II, w której zamieszczono odpowiedzi na następujące pytania:

- 2.1. Czy biblioteka prowadzi zajęcia z podstaw naukowej informacji medycznej?
- 2.2. Jeśli tak, to czy przedmiot jest formalnie wpisany do programu studiów?
- 2.3. Na jakim wydziale i na którym roku studiów prowadzone są zajęcia (L - Wydział Lekarski, F - Wydział Farmaceutyczny, P - Wydział Pielęgniarski, R - rok studiów)?
- 2.4. Ile godzin obejmują W - wykłady, S - seminaria, Ć - ćwiczenia?

Tabela II. Realizacja zajęć z Podstaw Informacji naukowej

Nr pytania ankiety	BG AM Bydgoszcz	BG AM Katowice	BG AM Lublin	BG AM Poznań	BG AM Warszawa					
2.1	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak					
2.2	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak					
2.3	L - R. V (S, Ć)	-	-	-	-					
						F - R. V (W, Ć)	F - R. IV	F - R. V	F - R. V	F - R. III
						P - będą prowadzone na IV roku (wydział istnieje zaledwie jeden rok) (S, Ć)				
						W - 4	-	W - 3	W - 3	W - 1
						S - 10	S - 4	S - 1	S - 5	-
2.4	Ć - 2			Ć - 8	Ć - 2					

2.5 Jakie najważniejsze tematy obejmują wykłady i seminaria?

- Organizacja i działalność służb informacji w kraju i za granicą, ze szczególnym uwzględnieniem naukowej informacji medycznej.
- Pojęcie i podział dokumentów.
- Rodzaje dokumentów, typy wydawnictw informacyjnych, bibliografie i ich rodzaje, encyklopedie, słowniki, czasopisma referujące, czasopisma abstraktowe, ekspres-informacja, Current Contents, Index Medicus, Excerpta Medica, Zentralblatt.
- Katalogi rzeczowe, karty i kartoteki dokumentacyjne.
- Komputeryzacja biblioteki; sieci komputerowe i możliwości ich wykorzystania do wyszukiwania informacji, informacyjne bazy komputerowe z zakresu biomedycyny i ich charakterystyka.
- Działalność informacyjna uczelnianej Biblioteki Głównej.
- Metody i etapy pracy naukowej oraz metody pisarstwa naukowego i rodzaje publikacji naukowych.
- Internet jako źródło informacji.

2.6. Ćwiczenia

- Umiejętność sporządzania zestawień tematycznych na podstawie dokumentów źródłowych i przeszukiwania komputerowych baz informacyjnych.
- Pokazy nawigacji w Internecie i próby pozyskania tą drogą danych z baz informacyjnych i pełnotekstowych, ze szczególnym uwzględnieniem baz biblioteki dostępnych w Internecie.

3. Czy biblioteka główna prowadzi zajęcia ze studentami z innych przedmiotów, niż przysposobienie biblioteczne i podstawy naukowej informacji medycznej?

Na to pytanie pozytywnie odpowiedziała tylko BG AM w Poznaniu: dyrektor BG prowadził zajęcia z „Podstawowych wiadomości o prawie dla lekarzy” dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego w wymiarze 45 godzin.

4. Szkolenia podyplomowe

4.1. Czy biblioteka główna prowadzi szkolenia podyplomowe z naukowej informacji medycznej dla lekarzy, pielęgniarek i pozostałych użytkowników informacji?

Odpowiedzi na pytanie przedstawiono w tabeli III.

Tabela III. Realizacja szkoleń podyplomowych

BG AM Białystok	Nie
BG AMB Bydgoszcz	Tak
BG AMB Gdańsk	Tak
BG AMB Katowice	Tak
BG Collegium Medicum UJ Kraków	Tak
BG AM Lublin	Tak
BG AM Łódź	Nie
BG AM Poznań	Tak
BG AM Szczecin	Tak
BG AM Warszawa	Nie
BG AM Wrocław	Nie

4.2. Jakie są formy tego szkolenia?

Są to wykłady i ćwiczenia prowadzone na studiach doktoranckich, bądź też na kursach doskonalenia zawodowego lekarzy. Wszystkie biblioteki prowadzą indywidualny instruktaż dla doktorantów, habilitantów i młodych pracowników nauki.

4.3. Czy i z jakich pomocy naukowych korzysta się przy prowadzeniu dydaktyki (np. skrypty, monografie, pozostałe)?

- Dąbrowiecki S., Janowicz E., Malukiewicz-Wiśniewska O.: Jak wyszukiwać i krytycznie oceniać naukowe publikacje medyczne. Bydgoszcz 1996.
- Hall G.M.: Publikacje naukowe w medycynie. Jak pisać? Warszawa 1996.
- Kolman R.: Poradnik dla doktorantów i habilitantów. Bydgoszcz 1994.
- Piotrowicz A.: Dostęp do światowego piśmiennictwa. Przewodnik dla użytkowników naukowej informacji medycznej. Poznań 1996.
- Puzio A.: Wybrane zagadnienia z metodyki pracy naukowej. Skrypt dla studentów i doktorantów. Katowice 1994.
- Sordylowa B.: Podstawowe zagadnienia informacji naukowej. Kraków 1977.
- Weiner J.: Technika pisania i prezentowania prac naukowych. Kraków 1992.

Wykorzystuje się również artykuły, m.in. z takich czasopism, jak „Biuletyn GBL”, „Przegląd Biblioteczny”, „Teoria i Praktyka Informacji Naukowej”; bibliografie, Tezaurus Medyczny, własne materiały dydaktyczne.

Podsumowanie

„Przysposobienie biblioteczne” nie jest prowadzone przez BG AM w Gdańsku i BG Collegium Medicum UJ W Krakowie. W BG AM we Wrocławiu jest prowadzone wyłącznie na indywidualne zgłoszenia np. kierowników grup studenckich. W AM w Białymstoku i Poznaniu przedmiot nie jest formalnie wpisany do programu studiów. W pozostałych akademiach medycznych przysposobienie biblioteczne jest formalnie wpisane w program studiów i obejmuje od 0,5 do 2 godzin wykładów i od 1 do 2 godzin ćwiczeń.

„Podstawy naukowej informacji medycznej” nie są wykładane w akademiach medycznych w Białymstoku, Gdańsku, Collegium Medicum UJ

w Krakowie, w Łodzi, Szczecinie i we Wrocławiu. Spośród pięciu pozostałych akademii medycznych w czterech, tj. w Katowicach, Lublinie, Poznaniu i Warszawie przedmiot jest prowadzony jedynie na wydziałach farmaceutycznych, przy czym tylko w Katowicach, Lublinie i Warszawie, jest formalnie wpisany do programu studiów. Jedynie w Akademii Medycznej w Bydgoszczy przedmiot jest formalnie wpisany do programu studiów wszystkich trzech wydziałów. Wymiar czasu wykładów, seminariów i ćwiczeń obejmuje wykłady i seminaria – od 1 do 10 godzin, ćwiczenia – od 1 do 8 godzin.

Zorganizowane szkolenia podyplomowe prowadzą biblioteki AM w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Collegium Medicum UJ w Krakowie, w Poznaniu i Szczecinie. Odbywają się one w ramach studiów doktoranckich, bądź też podyplomowych szkoleń lekarzy w wymiarze od 2 do 10 godzin wykładów i od 1 do 7 godzin ćwiczeń. Wszystkie biblioteki akademii medycznych prowadzą indywidualne szkolenia dla doktorantów, habilitantów, młodych pracowników nauki i pozostałych użytkowników.

Wnioski

1. Należałoby formalnie wprowadzić do programu studiów wszystkich akademii medycznych przedmiot „przysposobienie biblioteczne” w wymiarze 2 godzin wykładów i 2 godzin ćwiczeń.
2. Należałoby formalnie wprowadzić do programu studiów wszystkich akademii medycznych, na wszystkich, wydziałach, przedmiot „podstawy naukowej informacji medycznej” w wymiarze 10 godzin wykładów bądź wykładów i seminariów i 2-4 godzin ćwiczeń.
3. Programy nauczania winny obejmować zagadnienia zaproponowane kiedyś przez Departament Szkolnictwa i Nauki Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, uzupełnione o tematy wynikające z rozwoju komputerowych nośników informacji i sieci informacyjnych oraz, odnośnie podstaw naukowej informacji medycznej, o metodologię pracy naukowej (szczególnie ważne na wydziałach: farmaceutycznym i pielęgniarstwie).
4. Tam, gdzie formalnie istnieją studia doktoranckie, naturalne jest prowadzenie na nich zajęć z naukowej informacji medycznej co najmniej w wymiarze 10 godzin wykładów, bądź seminariów i 4 godzin ćwiczeń.

5. Biblioteki winny starać się włączyć szkolenia z naukowej informacji medycznej do programów różnych kursów doskonalenia zawodowego pracowników służby zdrowia, organizowanych przez akademie medyczne, izby lekarskie lub towarzystwa naukowe.
6. Celowe byłoby przygotowanie i wydanie aktualnej publikacji, będącej dla użytkowników swoistym przewodnikiem ułatwiającym nawigację w zasobach biblioteczno-informacyjnych z zakresu biomedycyny.